

W. A. Mozart na tamburi/ Glazba u vrijeme Covid-19-problemi i prilagodbe industrije

---

Škarec, Renato

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:865724>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-14**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA INSTRUMENTALNE STUDIJE
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ ŽIČANI INSTRUMENTI, SMJER TAMBURA

RENATO ŠKAREC

Glazba u vrijeme Covida-19 - problemi i prilagodbe industrije

ZAVRŠNI RAD

Mentor: red. prof. art. Davor Bobić

Sumentor: dr.sc. Igor Mavrin

Osijek, 2021.

SAŽETAK

U ožujku 2020. svijet je počeo poduzimati preventivne mjere protiv širenja koronavirus kroz ograničenja putovanja, karantene i ograničenja na društvenim okupljanjima. Ta ograničenja su rezultirala trenutnim zatvaranjem mnogih poslova, uključujući koncerte, a također su naglo prekinuti glazbeni nastupi uživo po Europi i Sjedinjenim Državama.

Što se tiče glazbe, ukratko, ona je umjetnost tona koja oplemenjuje čovjeka, budi osjećaj za red i ljepotu, te time idealizira i karakterizira različite narode. Stvaranje, izvođenje, važnost, a nekad i definicija glazbe veoma ovise o kulturi i socijalnim aspektima. Važna je u životu svakog čovjeka te je univerzalni jezik među ljudima.

Uz navedene stvari, u radu će se govoriti i o problemima i prilagodbi industrije glazbe u vrijeme Covida-19 te kako se sva ta situacija odnosi na glazbenike diljem svijeta.

Ključne riječi: korona virus, pandemija, glazbena industrija, glazba, glazbenici

ABSTRACT

In March of 2020 the world began to take preventative measures against the spread of a coronavirus through travel restrictions, quarantines, and limitations on social gatherings. These restrictions resulted in the immediate closing of many businesses, including concerts venues, and also put an abrupt end to live music performances across Europe and the United States.

As for music, shortly, it is an art of tone that ennobles a person, a sense of redness and beauty, and time idealizes and characterizes different peoples. The creation, performance, importance, and sometimes definition of music are highly dependent on culture and social aspects. The universal language among people is important in the life of every man.

With the mentioned things, the paper will discuss the problems and adaptation of the music industry during the Covid-19 era and how all this situation applies to musicians around the world.

Keywords: coronavirus, pandemic, music industry, music, musicians

Sadržaj

SAŽETAK	1
ABSTRACT	2
1. Uvod	4
2. Glazba	5
2.1. Covid-19 pandemija	6
3. Industrija glazbe	7
3.1. Učinci koronavirusa na glazbenu industriju	8
3.2. Novi načini interakcije s obožavateljima	10
4. Festivali	12
5. Održavanje javnih nastupa	13
6. Kako je pandemija utjecala na glazbenike diljem svijeta	15
6.1. Neki od Hrvatskih glazbenika	16
6.2. Mjere hrvatskih glazbenih organizacija u vrijeme koronavirus pandemije	17
7. Zaključak	19
8. Literatura	20

1. Uvod

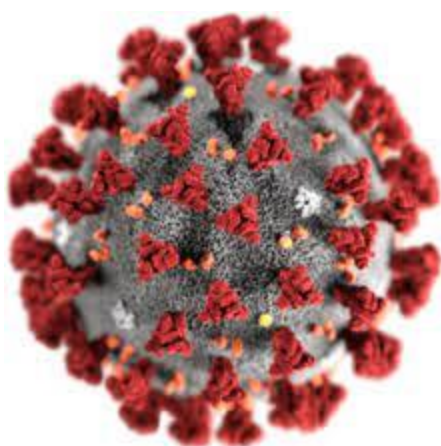
U radu će se istraživati općenito o glazbi, problemima s novonastalom situacijom sa Covidom-19, tzv. koronavirus, javnim nastupima te industrijskom prilagodbom. Govoriti će se o tome kako je pandemija utjecala na glazbenike diljem svijeta, što je sa glazbenom industrijom te kako se danas održavaju festivali i ostali javni nastupi. Spomenuti će se nekoliko glazbenika iz Hrvatske, odnosno kako se oni odnose sa novonastalom situacijom. Zbog korone je došlo i do promijena komunikacije sa samim obožavateljima pa se tako javljaju česte upotrebe online snimanja i sličnog kako bi obožavatelji mogli barem malo igrati u performansu njihovih favorita. Kao dosad sve navedeno, proučavati će se i tamburaška glazba u vrijeme koronavirusa.

2. Glazba

Glazba je znanje i vještina, odnosno umjetnost vremenske organizacije zvuka. Ona je umjetnost kombiniranja zvukova prema pravilima koja su organiziranih trajanja s pomoću zvukovnih elemenata. Sama riječ glazba jedan je od rijetkih slavenskih naziva (u drugim se jezicima naziv oslanja na grč. μουσική; lat. musica, arap. mūsīqī i dr.) koja potječe iz 19. st. (< glas-ba, glas = zvuk) i u hrvatskoj se jezičnoj praksi pretežno upotrebljava kao sinonim s nazivom muzika. Glazba se ostvaruje tonovima, organiziranima u tonske sustave, koji variraju prema sredini i razdoblju u kojem se pojavljuju. Glavni elementi s pomoću kojih se glazbeno djelo oblikuje su ritam, melodija, harmonija, polifonija, boja i oblik. Ritam, koji se očituje u izmjenjivanju tonova različita trajanja i naglaska te na njihovu grupiranju u ritmičke cjeline. Melodija, linija tonova poredanih linearno ili horizontalno. Harmonija, vertikalno raspoređivanje tonova koji se u akordičkim sklopovima čuju svi istodobno. Polifonija, istodobno zvučanje više samostalnih melodija. Boja, koja ovisi o sredstvima kojima se ostvaruju glazbena djela, tj. o ljudskome glasu ili o vrsti instrumenta. Oblik, tj. zvučna cjelina zasnovana na najrazličitijim mogućnostima izlaganja, međusobnoga kombiniranja, variranja, nizanja ili razradbe tonske građe. Glazba je jednostavno rečeno umjetnost čiji je medij zvuk kojeg organiziramo u vremenu i prostoru. Ona oplemenjuje čud čovjeka, budi osjećaj za red i ljepotu, te time idealizira i karakterizira različite narode. Stvaranje, izvođenje, važnost, a nekad i definicija glazbe veoma ovise o kulturi i socijalnim aspektima. Zaokružen i cjelovit ostvaraj glazbene umjetnosti zove se skladba, glazbeno djelo ili kompozicija. Glazba je reproduktivna umjetnost, slično kao i drama ili ples, što znači da se ona ne svodi samo na skladanje, nego da je skladano djelo potrebno i izvesti (reproducirati, interpretirati) da bi ga se moglo predati publici kao gotov proizvod umjetnosti. Glazbu izvode interpretatori, a može ju se reproducirati na dva načina: izvođenjem djela pred publikom na koncertu ili nekom javnom nastupu i emitiranjem prethodno snimljenoga sadržaja s nosačem zvuka (CD-a, DVD-a i sl.) uz pomoć suvremene elektroničke opreme kao što su Hi-Fi, odnosno auditivni ili audiovizualni elektronički mediji (npr. radio, internet i sl.).

2.1. Covid-19 pandemija

Pandemija COVID-19 ili pandemija koronavirusa je nova bolest dišnih puteva COVID-19 (skraćeno od Corona Virus Disease 2019). Krajem prosinca 2019., bolest se prvi put pojavila u Wuhanu u kineskoj provinciji Hubei. U siječnju 2020. razvila se u epidemiju u Kini i proširila se diljem svijeta. Bolest je potaknuo virus SARS-CoV-2. Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), kako bi spriječila širenje u svijetu, proglasila je međunarodnu hitnu situaciju 30. siječnja 2020. 9. veljače 2020. broj smrtnih slučajeva premašio je ukupan broj umrlih u pandemiji SARS 2002/2003. Izvještaj SZO-a od 26. veljače 2020. prvi put je prijavilo više novih infekcija van Kine nego u njoj. Od 28. veljače 2020. SZO je u svojim izvješćima ocijenila rizik „vrlo visokim“ na globalnoj razini, u odnosu na prethodni „visoki“. 11. ožujka 2020. godine, SZO je službeno proglasila prethodnu epidemiju pandemijom, prvu nakon pandemije svinjske gripe 2009. Prvi slučaj zaraze virusom SARS-CoV-2 u Hrvatskoj potvrđen je 25. veljače 2020. (Unknown, Wikipedia, the free encyclopedia 2020).¹ Danas postoji nekoliko cjepiva protiv korone a neki od poznatijih su: Pfizer, Moderna, AstraZeneca.. Kod cjepiva su moguće nuspojave koje su najčešće blage ili umjerene te kratkotrajne. Neke od nuspojava su: povišena tjelesna temperatura, umor, glavobolja, bolovi u mišićima, proljev te bol na mjestu uboda. Nuspojave se obično razlikuju od cjepiva do cjepiva. Moguće su i ozbiljnije ili dugotrajne nuspojave, ali one su iznimno rijetke.

Slika 1. SARS-CoV-2 je uzročnik pandemije COVID-19

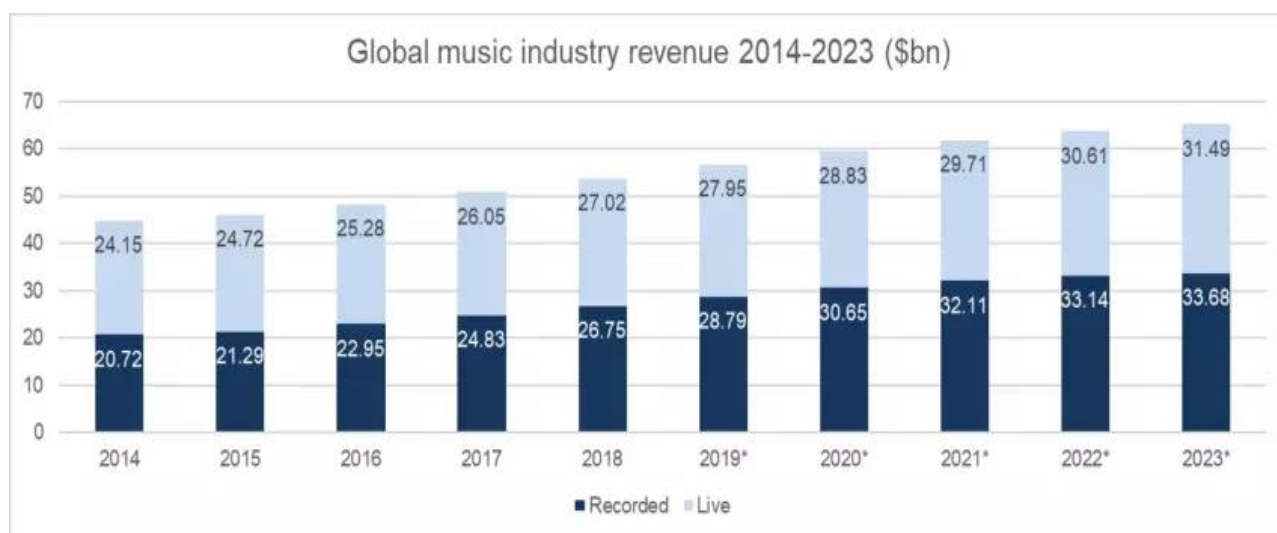
---

¹ Preuzeto sa <https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19> (datum pristupa 20. lipnja 2021.)

3. Industrija glazbe

Glazbena industrija je od ožujka pogođena korona krizom, a najveći udarac na prihode glazbenika osjetio se na javnim nastupima i koncertima. Nakon toga dolaze autorski i izvođački honorari od korištenja djela u ugostiteljskim objektima, hotelima i slično te prihodi vezani uz oglašavanja. Prema procjenama Svjetskog gospodarskog foruma, globalna vrijednost glazbene industrije veća je od 50 milijardi dolara. Glavni izvori prihoda u glazbenoj industriji su prihodi od koncerata i nastupa (oko 50%), a slijede ih prihodi od prodaje i korištenja glazbenih snimki te prihodi raznih sponzora. Prva dva izvora obuhvaćaju i autorske honorare od korištenja djela na koncertima te programima radijskih i tv postaja, u poslovanju hotela i ugostiteljstva itd. Od izbijanja korona krize prve gospodarske žrtve bili su svi oni koji sudjeluju u organizaciji i postavljanju glazbenih događanja, koncerata i nastupa. Taj dio prihoda, preko noći je na globalnoj razini sveden na nulu. Osim glazbenika, bez prihoda su ostali i priređivači događanja, dvorane, producenti, oni koji se bave najmom pozornica i opreme, tehničari, pomoćni djelatnici, vizažisti, pomoćno osoblje itd. Vezano uz otkazivanje nastupa, ugasili su se i mnogi sponzorski prihodi. Navedeno je bilo da sve do pronalaska učinkovitog cjepiva i načina nošenja s bolesti COVID-19, ljudi će većim dijelom morati zaobići odlaske na koncerte u širokom luku. Danas se sve više ljudi cijepi, mada su cjepiva još uvijek pod velikim ogledalom zbog toga što su relativno nedavno napravljena. Bendovi koji rade gaže svedeni su također na nulu zbog ograničenog broja ljudi na određenim mjestima, bilo rođendanima, pričestima, krizmama, svadbama te sličnim događajima. Međutim i druga važna grana prihoda u glazbenoj industriji su prihodi od korištenja glazbe u poslovanju koja je također u padu. Pandemija je uzrokovala i pad ulaganja u oglašavanje i u elektroničkim medijima što je usko povezano i uz korištenje glazbe i naknade za takva korištenja. Prema procjenama Svjetskog istraživačkog centra za oglašavanje, na razini 2020. očekivani pad u industriji oglašavanja je veći od 8% (ZAMP 2020). To će se izravno odraziti i na prihode glazbenika od korištenja djela u poslovanju. Još značajniji pad se bilježi u hotelijersko - turističkim i ugostiteljskim djelatnostima koje će se također, sporije i tek kroz godine koje dolaze oporavljati. I taj pad u turizmu i u ugostiteljstvu izravno se značajnije odražava i na prihode od korištenja glazbe u poslovanju. Globalna kreativna zajednica traži odgovore i rješenja od prvih naznaka krize: međunarodne organizacije i udruge, udruženja kreativaca i autora, glazbeni profesionalci te pojedinci, u potrazi su za najboljim načinima preživljavanja ove krize. I hrvatske udruge, uključujući HDS i njegovu službu HDS ZAMP, sada kao glavni cilj imaju zaštitu i promociju prava svojih članova na rad i stabilno prihodovanje od njega.

Slika 2. Globalni prihod glazbene industrije u periodu od 2014-2023

3.1. Učinci koronavirusa na glazbenu industriju

U nastavku rada objasniti će se nekoliko zanimljivosti glazbene industrije koji su oštećeni tokom pandemije.

1. Prodaja i streaming

Nakon pandemije, fizička prodaja, koja predstavlja 1/4 prihoda od snimljene glazbe, smanjena je za otprilike 33% - što nije iznenađujuće s obzirom na zatvaranje maloprodajnih trgovina - dok je digitalna prodaja pala za oko 11%. Dokazi također pokazuju da se način na koji ljudi slušaju glazbu mijenja za vrijeme koronavirusa. U Kini je Tsai Chun Pan, potpredsjednik grupe, Tencent Music Entertainment (TME) izvijestio o promjenama ponašanja prilikom slušanja tijekom pandemije, pri čemu je sve više potrošača koristilo kućne aplikacije na televizorima i pametnim uređajima. U prva tri mjeseca 2020. prihodi od pretplate od glazbe na mreži porasli su za 70% u odnosu na prošlu godinu. Broj korisnika glazbe koji plaćaju putem interneta dosegao je 42,7 milijuna, što je porast od 50,4% u odnosu na prošlu godinu. Spotify, koji je isto dodao pretplatnike tijekom tog razdoblja, također je primijetio promjenu u potrošačkom dijelu. Što se tiče količine konzumirane glazbe, početni podaci pokazali su smanjenje streaminga za 7-9% na nekim tržištima - iako se čini da se to oporavilo. Istodobno, povećali su se streamovi glazbenih video zapisa.

2. Trošenje oglašavanja

Glazbena industrija također je podložna smanjenju troškova oglašavanja koja se događaju širom svijeta. Potrošnja na digitalno oglašavanje u SAD-u i Velikoj Britaniji poskočila je prošle godine za 44%, na 52 milijarde dolara, pokazalo je najnovije istraživanje, čiji autori procjenjuju da se globalno potrošnja približava razini od 100 milijardi dolara. Digitalno oglašavanje privlačno je brendovima jer za razliku od objave digitalnih oglasa putem posrednika omogućuje izravan pristup potrošačima putem društvenih mreža, optimizaciju pretraživanja ili digitalnih sekretarica, poput Amazonove Alexe. Oglašivače frustrira i problem „sigurnosti brenda“ koju može ugroziti objava oglasa uz neprimjereni sadržaj na internetu, te nastoje preuzeti veću kontrolu nad ciljanjem određene publike. Tvrtka Moore Stephens provela je istraživanje u suradnji sa savjetodavnom tvrtkom za oglašavanje i medije WARC, obuhvativši 800 kompanija u Sjevernoj Americi, azijsko-pacifičkoj regiji i Europi. Istraživanje je pokazalo da su brendovi u Velikoj Britaniji i Sjevernoj Americi prošle godine na digitalno oglašavanje potrošili 23% odgovarajućeg budžeta, u odnosu na 16% potrošenih godinu dana ranije. Pritom je u američkim tvrtkama 63% proračuna za tehnologiju potrošeno unutar kuće, u odnosu na 44% u godini ranije. Paralelno su strogi europski propisi o zaštiti podataka, koji su stupili na snagu u svibnju, i zabrinutost zbog odnosa prema podacima u Googleu i Facebooku, dvije najveće platforme za oglašavanje putem Interneta, potaknuli više aktera u sektoru oglašavanja na spajanje odnosno reorganizaciju. Također, treba biti oprezan s kompanijama koje nude platforme s kompletnim paketom usluga namijenjenih oglašivačima, izdvajajući primjer Adobe Systemsa i njegove kompanije za elektroničku trgovinu Magento, teške 1,7 milijardi dolara. Ovih je dana Adobe za 4,75 milijardi dolara kupio i proizvođača softvera za izravno oglašavanje među kompanijama Marketo.

3. Distribucija

Na strani distribucije, sve je veći broj umjetnika koji odlažu izdanja kasnije u godini. Dijelom je to zbog nemogućnosti korištenja turneja za promociju novih albuma, a živa glazba općenito je pogođena. Svi veliki koncerati i događanja su otkazani. Sve dok se nastavljaju zabrane velikih skupova, prihod od izvedbe uživo je gotovo nula - učinkovito smanjujući ukupni prihod industrije na pola. Nakon pandemije perspektive izgledaju izazovno i očekuje se da će se značajno revidirati prognoze rasta glazbe uživo. Obnova povjerenja potrošača u sektoru bit će teška: jedno istraživanje

je pokazivalo da, bez provjerenog cjepiva, manje od polovice američkih potrošača planira ići na koncerte, u filmove, na sportska događanja i zabavne parkove kad se ponovno otvore. To će izuzetno utjecati na umjetnike - oni ostvaruju oko 75% prihoda od emisija uživo, čak i ako podaci pokazuju da sve veći udio prihoda od glazbe uživo odlazi na 1% najboljih izvođača (60% u 2019. u odnosu na 26% u 1982.).

3.2. Novi načini interakcije s obožavateljima

Nakon početnih zabrana masovnih okupljanja, neka su mjesta nudila prijenos uživo performansa. Međutim, čak su i ovi formati obustavljeni jer su se ta web mjesta zatvorila. Sada umjetnici izravno idu obožavateljima iz vlastitih domova, koristeći usluge poput Facebooka, Instagrama, You Tube-a i drugih društvenih mreža. To nije novo, ali pandemija je proširila dostupnu publiku, a izdavačke kuće to olakšavaju pružanjem opreme za streaming uživo izvođačima. Streaming platforme također su omogućile nove metode unovčavanja, uključujući članstvo u kanalima izvođača koji omogućuju rani pristup sadržaju, kao i virtualna okupljanja i značajke komentiranja. U Kini je Tencent Music Entertainment objavio podatke o učinku tih mjera. Tsai Chun Pan kaže da je, kroz svoj program Tencent Musicians, „više od 80% glazbenika koji primaju poticaje za ekskluzivni dohodak povećao svoj dohodak za više od 50%, dok je više od 40% umjetnika prijavilo da im se prihod povećao za 100% ili više. " Ovi novi načini da glazbenici, izdavačke kuće i pružatelji glazbenih sadržaja privuku sljedbenike mogu biti strategija za jače dugoročne veze s publikom. Industrija zaostaje za takvim naporima: Vivendi je, na primjer, razvio platformu za umjetnike koji mogu nastupati, baviti se obožavateljima i dijeliti sadržaj - ne zarađuje novac od same platforme, ali neizravno ima koristi od sponzorstava. Verizon surađuje s partnerima poput Live Nation Entertainment kako bi organizirao virtualne događaje i video serije. Stvoritelji glazbe izgubit će 2/3 prihoda kao rezultat Covid-19, prema novom izvješću UK Musica. Učinkovito zaustavljanje koncerata i festivala također će uzrokovati pad prihoda od glazbe uživo za 85% u 2020. godini. Pandemija je zadala "katastrofalan udarac" glazbenoj industriji, rekao je Jamie Njoku-Goodwin iz UK Musica, s tisućama radnih mjesta u opasnosti. Međutim, rekao je da je glazba "međunarodna priča o uspjehu u normalno vrijeme" i da može ponovno doživjeti procvat. Organizacija koja predstavlja industriju glazbe i zvuka uživo, rekla je da su prihodi porasli za 11%, a izvoz je porastao na vrijednost od 2,9 milijardi funti. Prije pandemije, tipični glazbenik zaradio je 23.059 funti, znatno ispod nacionalnog

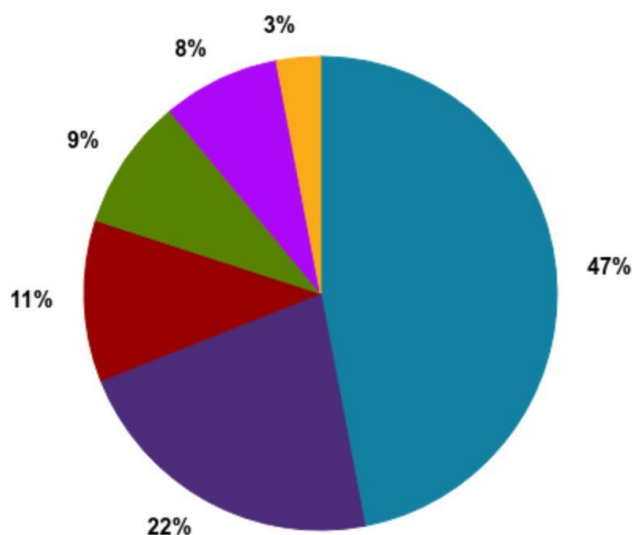
prosjeaka od 29.832 funti, prema Uredu za nacionalnu statistiku. Smanjenje plaće od 65% značilo bi prihod od samo 8070 funti. Unatoč tmurnoj slici koju je naslikao izvještaj, gospodin Njoku-Goodwin rekao je za BBC News da je "optimističan i nada se" da će se industrija oporaviti kad pandemija završi. Rekao je: "2019. je bila fantastična godina za britansku glazbenu industriju, a mi smo čvrsto na putu bili jedna od velikih britanskih priča o uspjehu u nadolazećem desetljeću. "Iako se to nije dogodilo ove godine, to ne znači da moramo krenuti odmah od kvadrata. Ne znači da moramo biti vraćeni pet, šest ili sedam godina. "Možemo opet cvjetati, možemo ponovno rasti, možemo ponovno isporučivati za Ujedinjeno Kraljevstvo."

Što se tiče talenata, prije nego što je u rujnu postao izvršni direktor organizacije, g. Njoku-Goodwin bio je posebni savjetnik ministra zdravstva Matta Hancocka, a radio je i kao specijalni savjetnik u Odjelu za digitalnu kulturu, medije i sport. Rekao je kako je uvjeren da vlada pruža "vodeću svjetsku podršku" kreativnim industrijama - uključujući paket za spašavanje umjetnosti vrijedan 1,57 milijardi funti - unatoč tome što su mnogi glazbenici rekli da su propali. Prema istraživanju Sindikata glazbenika koje se citira u izvještaju UK Musica, 87% glazbenika kaže da će se suočiti s financijskim poteškoćama kad se završe provodi. Trećina glazbenika nije se kvalificirala za bilo kakvu podršku.

Music industry economic value

Total is £5.8bn for 2019

■ Music creators ■ Live music ■ Recorded music ■ Music publishing ■ Music retail
■ Music representatives

Music creators are musicians, songwriters and producers. Music representatives include managers and lawyers.

Source: UK Music

BBC

Slika 3. Ekonomska vrijednost glazbene industrije²

4. Festivali

Festivali su društveni fenomen koji se javlja u gotovo svim ljudskim kulturama. Postavljeni su na raznim lokacijama, u zatvorenom i na otvorenom, kao i u virtualnim prostorima, s različitim upravljačkim strukturama u rasponu od usluga javnog sektora, neprofitnih i privatnih organizacija. Postoji širok raspon vrsta od festivala hrane, do kazališta, plesa, glazbe ili kombinacije oblika umjetnosti, u rasponu od najmanjih festivala u zajednici do velikih glazbenih festivala s preko 100 000 sudionika. Mogu biti globalnog dosega (na primjer Proslave kineske Nove godine), ili u lokalnoj ili vjerskoj tradiciji (Newbold & Jordan, 2016.). Festivali daju ogroman doprinos globalnoj turističkoj industriji. U nekim slučajevima postaju ključni motivator i pokretač turizma (kao u slučaju festivalske serije u Edinburghu). U drugim su slučajevima dio ukupne kulturne ponude odredišta, ili su fenomen koji turisti prijeđu u svojim putovanjima. U Velikoj Britaniji glazbeni događaji doprinose britanskom gospodarstvu 17,6 milijardi funti, a posjećenost na britanskim glazbenim festivalima povećao se za oko 22% u posljednje dvije godine, a 57% od ovog broja radije je uzeo sudjelovanje u ovoj turističkoj aktivnosti nego rezervirati godišnji europski praznik (Mintel, 2019). Studije o tome što ljude motivira da prisustvuju festivalima uključuju bijeg od svakodnevice život, socijalizacija i obiteljsko zajedništvo. Na sličan način kao i Pearceov (1982) model „putanje turističke karijere“ koji uzima u obzir izbore za odmor koje ljudi donose u vezi sa svojim spominjanjem, mnogi ljudi imaju za cilj prisustvovati na nekoliko različitih festivala iz godine u godinu i konstruirati svoj osobni identitet putem ovih iskustava. Ovi događaji jačaju društveni i komunalni identitet ili pripadnost, gdje se ljudska potreba može zasititi i gdje može biti kulturni i društveni kapital razvijen. Festivali su mjesta na kojima se istražuju utopijski ideali za sudionike ali istodobno 'Fešta' kao društveni fenomen odgovara ljudskom potreba za kontinuitetom koja se ponovno potvrđuje socijalna struktura i poredak. UK Music poziva na niz mjera za pomoć glazbenicima da stanu na noge, uključujući oslobađanje od PDV-a za ulaznice za koncerte, potporu vlade za program osiguranja glazbe uživo, olakšice za poslovne stope za koncertna mjesta i radnu skupinu za uspostavljanje protokola o testiranju i sigurnost na mjestima. Organizacija je također zatražila olakšanje za glazbenike koji nisu obuhvaćeni šemom potpore za dohodak od samozapošljavanja, te izuzeće iz karantene koje inozemnim umjetnicima omogućava rad i turneje u Velikoj Britaniji. Izvještaj UK Musica također je naglasio izazove koje predstavlja Brexit, posebno

---

² Preuzeto sa <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-54966060> (datum pristupa: 15. svibnja 2021.)

utjecaj na turneje nakon prestanka slobode kretanja i potrebu za novim britanskim zakonom o autorskim pravima. Gospodin Njoku-Goodwin rekao je da čeka "držeći dah" detalje potencijalnog trgovinskog sporazuma s EU-om, ali inzistirao je da će se industrija suočiti sa svim izazovima koje predstavlja Brexit. "Brexit je kao koncept uvijek bio usmjeren prema tome da je Velika Britanija na međunarodnoj razini udarala iznad svoje težine i bila uspješna država na svjetskoj razini. To je nešto što je glazbena industrija uvijek isporučivala Velikoj Britaniji. "Želimo to vidjeti [Brexit] kao priliku za našu industriju."

5. Održavanje javnih nastupa

Zbog mjera koje su stupile na snagu nakon pojave koronavirusa, otkazana su sva veća okupljanja ljudi, pa dakle i koncerti. U okviru jednog projekta ponovno se organiziraju koncerti. Reper Moritz Torres iz Kölna želi što je prije moguće opet nastupati na pozornici. Uoči njegovog prvog koncerta uživo pred publikom nakon nekoliko mjeseci ekipa DW-a ga je posjetila u garderobi gdje se pripremao za nastup. Početkom ožujka u Njemačkoj su zbog porasta broja korone otkazane sve masovne priredbe, uključujući i koncerte.

Koncerti preko streama i na parkingu

Reper Moritz Helf, počeo je sa streamovima preko interneta. Ali to se ne može usporediti s koncertima uživo, kaže on. „Livestream-koncerti su bili izazov, zato što sam se morao sam motivirati“, te dodaje da mu je bilo potrebno puno snage i energije da si zamisli kako ga ljudi slušaju i doživljavaju. Morao je kreirati koncertni ugođaj u svojoj glavi. Kada su ograničenja bila blago ukinuta, Moritz je u više navrata nastupao na drive-in koncertima. Mogućnost ponovnog nastupa izravno pred fanovima, koji su doduše sjedili u svojim vozilima, za Moritza je bila velika stvar. „Uočio sam da su ljudima koncerti stvarno nedostajali.“ Osim toga, Moritz je iskoristio vrijeme provedeno u studiju i snimio je nekoliko novih stvari te u slučaju kritične situacije s lockdownom, mogao bi izbaciti par novih albuma. Nadodao je: „Live nastupi su za svakog glazbenika apsolutna esencija i ispunjenje.“ Nakon uvođenja zabrane kontakata, svi planirani događaji u velikoj kelnskoj dvorani na rijeci Rajni su odmah otkazani, podsjeća organizator koncerata Tom Fasshauer. Tada je bilo teško uopće i zamisliti u kom obliku i kad će se koncerti opet moći održavati. Dvorana je od tada bila prazna. Na ideju da ponovno počne organizirati velike

dogadaje Tom je došao nakon što je pročitao izvještaj o jednom auto-kinu. Uslijedili su komplicirani pregovori s gradskim vlastima i zdravstvenim stručnjacima. Ali već krajem lipnja u dvorani Lanxess opet se moglo čuti glazbu uživo.

Ono što odmah upada u oči nakon ulaska u dvoranu su pregrade od pleksiglasa. Krov pregrade je otvoren prema gore, odnosno prema pozornici na kojoj su glazbenici. U svakoj takvoj pregradi ima mjesta za osam osoba. Razmak između ljudi iznosi minimalno 1,5 metara. Od ulaska u dvoranu do njihovog mjesta, posjetitelji moraju nositi maske. Nakon što zauzmu svoje mjesto, smiju ih skinuti. A kad koncert počne, na trenutak zaborave i koronavirus, plešu i pjevaju uz melodije svog omiljenog izvođača. „Sad, vrijeme je da se pokrenete“, kaže Mo-Torres na pozornici. I istovremeno poziva svoje fanove da se pridržavaju propisanog razmaka. „Jednoga dana će proći i pandemija“, rekao je. Obično se nakon koncerata ovaj glazbenik druži s posjetiteljima, stoji im na raspolaganju ukoliko žele snimiti fotografiju ili selfie s njim. Ali to sad ne ide. I zato Moritz predlaže svim posjetiteljima da selfi naprave s mjesta na kojem se nalaze u dvorani – dok on pozira na bini. A fanovi koji su došli na koncert kažu da se ne boje da će se zaraziti. Za mnoge od tih ljudi ovo je prvi posjet koncertnoj dvorani nakon izbijanja pandemije. (Smolentceva 2020)

Jedinstven projekt u Europi

Kelnska dvorana Lanxess je jedna od najvećih sportskih i koncertnih dvorana u Europi. Ovdje su nastupali Metallica, Deep Purple, Elton John i drugi. A 2017. u njoj je odigrano i Svjetsko prvenstvo u hokeju na ledu. Zbog sigurnosnih mjera broj posjetitelja je ograničen a maksimalno 2.400 – kapacitet dvorane je inače 20.000 ljudi. „Nećemo tako nažalost moći početi zarađivati novac, kapacitet gledatelja je jednostavno premali. Ali se nadamo da ćemo na koncu biti na pozitivnoj nuli – i da ćemo se dobro zabavljati“, nada se Tom Fasshauer. On i njegovi suradnici su razvili projekt „Arena Now“ kako bi si priskrbili posao i pružili umjetnicima mogućnost da ponovno nastupaju na pozornici. „Arena Now“ je za sada jedinstven koncept za kulturna događanja u Europi u doba korone. Koncept koji se sastoji od nekoliko pravila. Pravila korištenja prostora, pravila o tome kako se ulazi u dvoranu ili higijenskih pravila. Reperu Mo-Torresu se sviđa novi koncept za koncerte, iako su posjetitelji odvojeni jedni od drugih. Ali nisu svi glazbenici oduševljeni novim pravilima, priznaje i Tom Fasshauer. Mnogi još uvijek čekaju na to da mogu nastupiti pred punim dvoranama. U međuvremenu se i druge koncertne dvorane u Njemačkoj raspituju oko kelnskog koncepta. Možda će se već uskoro i u drugim gradovima početi održavati koncerti u ovakvim uvjetima.

6. Kako je pandemija utjecala na glazbenike diljem svijeta

Početni utjecaj Covid-19 na glazbenu industriju bio je neočekivan. U travnju, dobrih šest tjedana nakon globalnih narudžbi, objavljeno je da su potoci najvećih svjetskih hitova Spotify zapravo smanjeni za 11%. Tu se krenulo sa zatvaranjem te nisu bile zatvorene samo koncertne dvorane, već su barovi i mjesta obično puštali snimljenu glazbu. Pitanje da velika većina umjetnika radi od glazbe na mreži bilo je pitanje otkad je Metallica Lars Ulrich prvi put izgubio svoja djela u Napsteru 2000. godine, ali složeno je u godini u kojoj je glavni prihod glazbenika, živa glazba koja je razorena. Propast žive industrije utjecala je ne samo na umjetnike, već i na tisuće ljudi koji rade zajedno s njima, od cestovnog osoblja i inženjera zvuka do zaštitara i transportnih tvrtki. Iako su ogromna imena poput Dua Lipa možda srušila rekorde na mreži s njezinim raskošnim Studiom 2054 koji pokazuje privlačenje više od 5 milijuna pregleda - što je ekvivalent 20 simultanih Glastonburysa - za manje umjetnike, okupljanje pristojne mrežne svirke bilo je više problema nego što je vrijedilo. Ali umjetnici su osigurali da sve nije izgubljeno. Laura Marling pružila je utjehu objavljivanjem svoje prekrasne Pjesme za našu kćer nekoliko mjeseci ranije dajući nam nešto za nespjesticu u sumornom travnju, dok je Charli XCX pomoću zaključavanja kreirala kako se osjećam sada. Oba su albuma bila nominirana za Mercury. Udobnost bi se mogla naći i u oživljavanju diskoteke s ukusnim šljokicama, a Kylie, Jessie Ware, Dua Lipa i Róisín Murphy poslužile su prijeko potreban eskapizam iz plesnih podova u kuhinji - a Sophie Ellis-Bextor čak je iz svoje struje prenosila obiteljske karaoke sesije, kompletne s hiperaktivnom djecom koja se brčkaju pored Age. No, jedan od istaknutih spasitelja neovisnog umjetnika u 2020. godini bio je Bandcamp, koji je glumcima omogućio puni prihod za bilo koju glazbu koja se prodaje na njihovoj web lokaciji putem svojih Bandcomovih petkova koji se sada održavaju mjesečno. I unatoč činjenici da su trgovine s fizičkom glazbom u Velikoj Britaniji bile zatvorene od ožujka do lipnja i opet u studenom, prodaja vinila nastavila je rasti, s masivnih 2,7 milijuna ploča prodanih u tom formatu u Velikoj Britaniji. Što objašnjava sve one velike kvadratne pakete koje ste ovo ljeto morali ponijeti za svog susjeda.³

6.1. Neki od Hrvatskih glazbenika

---

³ Preuzeto sa <https://www.theguardian.com/music/2020/dec/18/how-the-pandemic-affected-the-music-industry> (datum pristupa: 13. svibnja 2021.)

Mnogi se glazbenici od ožujka ne mogu baviti svojim poslom jer su zbog pandemije koronavirusa svi njihovi nastupi otkazani. Zbog toga su bili prisiljeni potražiti izvor zarade drugdje, a neki od njih, koji su imali poslove koji nisu vezani uz glazbenu industriju, sada su im se više posvetili. Dean Dvornik jedan je od glazbenika kojem je pandemija donijela financijsku nestabilnost i zato se odselio u Chicago gdje sada radi kao vozač za kompaniju Midwest Freight Express INC. Svako jutro budi se u pola osam, a večer prije zna spremati stvari u torbu za put. Otkriva da mu radni dan nekada zna potrajati i nekoliko dana. Na putovanju ne pali radio jer mu godi tišina. Rekao je da su se mnogi vozači kladili da će brzo dati otkaz, ali to se nije dogodilo. Krajem studenoga vraća se u Hrvatsku, a onda opet u ožujku nastavlja raditi u Chicagu. Joško Čagalj Jole također je morao otkazati svoje nastupe zbog koronavirusa, ovog je ljeta odradio samo dvije gaže te se odlučio barem na neko vrijeme na zaokret u karijeri i vodit će podcast. Želja mu je ležerno ćaskati s poznatim osobama, a planira ugostiti estradne zvijezde, ali i političare. Maja Šuput već je prije pokrenula svoj brend Majushka, a tijekom karantene osmislila je i svoj kozmetički brend Mashú i najprije je na tržište stavila parfem, a potom je ovog ljeta u tu kolekciju dodala i antibakterijski hidratantni gel za ruke. Pjevačica Indira Levak ne skriva da je i njoj pandemija poremetila planove i zato se nastavila i dalje baviti dizajnom namještaja sa svojim potpisom, ali posvetila se i turizmu te je sa suprugom Mirom počela iznajmljivati apartmane u Fažani, za čiji se unutarnji dizajn sama pobrinula. Poput Maje Šuput, i njezina kolegica Lana Jurčević već dulje vrijeme prisutna je na tržištu sa svojim brendom La Piel, a kada je počela pandemija, Lana je brzo shvatila da u svoj asortiman mora uvrstiti i antiseptik za ruke, no pohvalno je to što je dio sredstava od prodaje donirala. Neizvjesna situacija Naime, iako je proteklih tjedana u medijima bilo jako mnogo rasprave o zaradama glazbenika, bilo je čak i vrlo ružnih riječi, činjenica koju mnogi zaboravljaju jest da oni ne prehranjuju samo sebe. Na platnom spisku imaju članove benda, menadžere, PR stručnjake i sve one koji pridonose tome da se oni mogu posvetiti glazbi. Upravo to je jedan od gorućih problema jer unatoč činjenici da su nekoć dobro zarađivali, ipak je mnogima to nedovoljno da bi isplaćivali plaće svojim zaposlenicima. Tim više što je vrlo neizvjesno do kada će se ovakva situacija nastaviti. Neki predviđaju kako koncerata kakvi su nekad bili više neće biti uopće, drugi smatraju kako će se idućeg ljeta situacija pomalo vraćati u normalu, a najoptimističniji vide već iduće proljeće kao početak sezone nastupanja, barem na otvorenom. (Večernji.hr 2020)

6.2. Mjere hrvatskih glazbenih organizacija u vrijeme koronavirus pandemije

HDS – Potpore glazbenim autorima pogođenima potresom i egzistencijalno ugroženima zbog korona virusa

Hrvatsko društvo skladatelja objavilo je prvi paket vlastitih mjera iz “Fonda solidarnosti” za redovne i pridružene članove. Glazbeni autori pogođeni potresom i izvanrednim gospodarskim stanjem zbog epidemije korona virusa mogu računati na 550 tisuća kuna pomoći iz Fonda. HDS je imenovao Povjerenstvo koje će u narednim tjednima po ubrzanom postupku odlučivati o zahtjevima svih tražitelja pomoći. Kriteriji po kojima će odlučivati o dodjeli jednokratnih bespovratnih sredstava uzimat će u obzir težinu ugroze člana, dosadašnju aktivnost i činjenicu koliko su autorske tantijeme bitne za egzistenciju pojedinog člana.

HZZ – Potpore za očuvanje radnih mjesta u djelatnostima pogođenima Koronavirusom

Ministarstvo kulture uputilo je poziv svim poduzetnicima iz kulturnog i kreativnog sektora, kao i osobe koje u okviru kulturnog i kreativnog sektora obavljaju djelatnost samostalno i koji sami uplaćuju doprinose obveznih osiguranja da se prijave na natječaj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje za dodjelu potpora za očuvanje radnih mjesta u ukupnom iznosu od 5 milijardi dolara. Pravo na pomoć od 3,250 kuna po radniku koji radi u punom radnom vremenu i 1,625 kuna po radniku koji radi u nepunom radnom vremenu, imat će poslodavci koji mogu dokazati utjecaj posebnih okolnosti.

Objavile su se i potpore umjetnicima koji profesionalno obavljaju umjetničku djelatnost, a kojima se doprinosi uplaćuju iz državnog proračuna koji će zbog ovih okolnosti imati pravo na pomoć. Ova mjera provodi se u suradnji Ministarstva kulture i Hrvatske zajednice samostalnih umjetnika (HZSU) koja prikuplja i obrađiva podatke sukladno sa usvojenim kriterijima.

HDS ZAMP

HDS ZAMP odgađa izdavanje i slanje računa za ožujak svim ugostiteljskim objektima, hotelima, restoranima, frizerskim salonima i drugim malim korisnicima. „Pozorno pratimo sve mjere za ublažavanje posljedica na gospodarstvo zbog korona virusa koje donosi Vlada RH. One će nam biti i smjernice pri budućim odlukama vezano za naknade za autorska prava. Trenutno je najvažnije da svi zajedno, u dobroj vjeri, pokažemo solidarnost i razumijevanje. Posljedice u primanjima ove će godine osjetiti svi, a prvi su ih osjetili glazbenici jer su već otkazani svi koncerti, festivali, priredbe i

druga javna događanja koja uključuju glazbu, što je veliki udar na egzistenciju svih koji od tog posla nastoje živjeti”, poručuje direktor službe za zaštitu autorskih prava Hrvatskog društva skladatelja Nenad Marčec. Također, objavljeno je i kako je iz fonda solidarnosti HDS-a moguće dobiti financijska sredstva kao potporu (vrijedi za redovne članove HDS-a).

Udruženje organizatora i realizatora događanja – apel

Udruženje organizatora i realizatora događanja, u kojem su 54 poduzeća koja se bave iznajmljivanjem opreme za realizaciju događanja te agencije za organizaciju događanja, poslalo je apel nadležnim institucijama kako bi mogli opstati do završetka krize.

Hrvatska diskografska udruga – “Slušajmo hrvatsko”

HDU poziva sve medije (TV i radio prvenstveno) da u narednom razdoblju, sukladno s mogućnostima i programskim smjernicama, povećaju emitiranje domaće glazbe različitih žanrova. Poručuju kako se preko HDU-a može pristupiti bazi snimaka cjelokupne hrvatske diskografije te da se mogu preuzeti sve nove snimke koje će nastati u budućnosti. (Muzika.hr 2020)

7. Zaključak

Nakon svega navedenog, pravo je čudo što industrija glazbe uopće postoji danas. Kako je već navedeno, COVID 19 ili tzv. koronavirus, napada respiratorni sustav i tako oslabljuje funkcije čovjeka. Razvio se 2020. godine, a godinu dana kasnije već se napravilo nekoliko cjepiva za koja ne možemo tvrditi 100% učinkovitosti. S vremenom, korona će proći a industrija glazbe ponovno doživjeti svoj procvat. Pretpostavlja se da bi do kraja iduće godine (2022) trebalo sve više manje biti po starome. No, ako ipak ne dođe do rješenja, odnosno vraćanja na bolje dane, moglo bi doći do još veće propasti kulture i svih kulturnih vrijednosti.

8. Literatura

1. <https://www.zamp.hr/clanak/pregled/2361/6-nezapamcenih-mjeseci-za-glazbenike-hrvatske-i-svijeta> (datum pristupa: 11. svibnja 2021.)
2. <https://www.theguardian.com/music/2020/dec/18/how-the-pandemic-affected-the-music-industry> (datum pristupa: 13. svibnja 2021.)
3. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-54966060> (datum pristupa: 15. svibnja 2021.)
4. <https://www.dw.com/hr/prvi-koncerti-u-doba-korone/a-54570571> (datum pristupa: 15. svibnja 2021.)
5. <https://www.vecernji.hr/showbiz/sto-rade-glazbenici-u-vrijeme-pandemije-neki-cekaju-bolja-vremena-a-drugi-su-se-vec-snasli-1444169> (datum pristupa: 16. svibnja 2021.)
6. <https://www.muzika.hr/mjere-glazbenih-organizacija-koronavirus-pandemija/> (datum pristupa: 16. svibnja 2021.)
7. <https://lider.media/aktualno/globalna-potrosnja-na-digitalno-oglasavanje-blizi-se-carobnom-broju-od-100-milijardi-dolara-28387> (datum pristupa: 25. svibnja 2021.)
8. <https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19> (datum pristupa: 20. lipnja 2021.)